

УДК 657.6:657.44

Т. О. Меліхова,

д. е. н., професор, завідувач кафедри обліку, аналізу, оподаткування та аудиту,
Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М. Потебні ЗНУ, м. Запоріжжя
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9934-8722>

О. А. Кравець,

магістрант кафедри обліку, аналізу, оподаткування та аудиту,
Інженерний навчально-науковий інститут ім. Ю.М. Потебні ЗНУ, м. Запоріжжя
ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0002-1006-0106>

DOI: 10.32702/2306-6792.2024.1.32

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ МАТЕРІАЛІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ЯК ОСНОВИ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ І МЕТОДИКИ ВНУТРІШНЬОГО ТА ЗОВНІШНЬОГО КОНТРОЛЮ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ З МЕТОЮ ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В ЗЕЛЕНУ ЕНЕРГЕТИКУ

T. Melikhova,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Head of the Department of Accounting, Analysis, Taxation and Audit,
Engineering Educational and Scientific Institute im. YU.M. Potebni of Zaporizhzhya National University, Zaporizhzhya

O. Kravets,

Master's student, Engineering Educational and Scientific Institute im. YU.M. Potebni
of Zaporizhzhya National University, Zaporizhzhya

**IMPROVEMENT OF ACCOUNTING AND AUDITING OF AGRICULTURAL MATERIALS
AS A BASIS FOR THE ORGANIZATION AND METHODOLOGY OF INTERNAL
AND EXTERNAL CONTROL OF THE MANAGEMENT SYSTEM IN ORDER
TO ATTRACT INVESTMENTS IN GREEN ENERGY**

На даний час в Україні багато земель, які були задіяні у сільськогосподарській діяльності знаходяться на окупованих територіях або на них відбуваються бойові дії та вони не можуть бути використані за своїм призначенням. Від якості матеріалів сільськогосподарського призначення залежить подальша продукція, що вирощується підприємством. Правильність ведення обліку та проведення аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення забезпечують стабільність роботи підприємства, тому тема дослідження для системи управління з метою залучення інвестицій в зелену енергетику дуже актуальна.

Метою дослідження є удосконалення обліку та аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення як основи для організації і методики внутрішнього та зовнішнього контролю системи управління з метою залучення інвестицій в зелену енергетику.

Метою аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення є висловлення незалежної думки аудитора щодо правильності ведення обліку та відображення у фінансовій звітності матеріалів сільськогосподарського призначення.

Завдання проведення аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення полягає у перевірці: наявності спеціалізованих первинних документів з обліку матеріалів сільськогосподарського призначення, правильності визначення первісною вартості матеріалів сільськогосподарського призначення в залежності від способу надходження, методів оцінки вибуття матеріалів сільськогосподарського призначення, відповідності даних книги обліку даним первинних документів.

У роботі удосконалено аудит матеріалів сільськогосподарського призначення, які на відміну від існуючих включають: анкету, загальний план аудиту, програму аудиту та робочі документи до кожної процедури. Розроблені робочі документи дозволяють перевірити: наявності спеціалізованих первинних документів з обліку матеріалів сільськогосподарського призначення, правильності визначення первісною вартості матеріалів сільськогосподарського призначення в залежності від способу надходження, методів оцінки вибуття матеріалів сільськогосподарського призначення, відповідності даних книги обліку даним первинних документів. Це надасть можливість провести якісно і своєчасно аудит матеріалів сільськогосподарського призначення, виявити помилки в веденні обліку, знизити витрати, а також поліпшити систему управління з метою залучення інвестицій в зелену енергетику.

Для удосконалення обліку матеріалів сільськогосподарського призначення запропоновані форми відомостей, а саме: ведення спеціалізованих первинних документів з обліку матеріалів сільськогосподарського призначення, правильності визначення первісною вартості матеріалів сільськогосподарського призначення в залежності від способу надходження, методів оцінки вибуття матеріалів сільськогосподарського призначення, заповнення книги обліку за даними первинних документів. Це допоможе урегулювати та спростити ведення обліку та складання фінансової звітності, а також попередити виникнення помилок та допоможе поліпшити систему управління з метою залучення інвестицій в зелену енергетику.

Currently, in Ukraine, many lands that were involved in agricultural activities are located in the occupied territories or hostilities are taking place on them, and they cannot be used for their intended purpose. Further products grown by the enterprise depend on the quality of agricultural materials. Correct accounting and audit of agricultural materials ensure the stability of the enterprise, therefore the topic of research for the management system for the purpose of attracting investments in green energy is very relevant.

The purpose of the study is to improve the accounting and audit of agricultural materials as a basis for the organization and methodology of internal and external control of the management system in order to attract investments in green energy.

The purpose of the audit of materials for agricultural purposes is to express an independent opinion of the auditor regarding the correctness of accounting and display in financial statements of materials for agricultural purposes.

The task of conducting an audit of materials for agricultural purposes is to check: the presence of specialized primary documents for the accounting of materials for agricultural purposes, the correctness of determining the initial value of materials for agricultural purposes depending on the method of receipt, methods for assessing the disposal of materials for agricultural purposes, compliance of data accounting books with data of primary documents.

The work improved the audit of agricultural award materials, which, unlike the existing ones, include: a questionnaire, a general audit plan, an audit program and working documents for each procedure. The developed working documents make it possible to check: the presence of specialized primary documents for the accounting of agricultural materials, the correctness of determining the initial value of agricultural materials depending on the method of receipt, methods of assessing the disposal of agricultural materials, compliance with the data of the accounting book data of primary documents. This will provide an opportunity to conduct a high-quality and timely audit of agricultural materials, identify errors in accounting, reduce costs, and improve the management system in order to attract investments in green energy.

In order to improve the accounting of materials for agricultural purposes, information forms are proposed, namely: keeping specialized primary documents for accounting for materials for agricultural purposes, the correctness of determining the initial value of materials for agricultural purposes depending on the method of receipt, methods for assessing the disposal of materials for agricultural purposes, filling accounting books based on the data of primary documents. This will help regulate and simplify accounting and financial reporting, as well as prevent errors and help improve the management system to attract investments in green energy.

Ключові слова: облік, аудит, матеріали, сільськогосподарське призначення, план, програма, робочі документи, організація, методика, внутрішній та зовнішній контроль, система управління, інвестиції, зелена енергетика.

Keywords: accounting, audit, materials, agricultural purpose, plan, program, working documents, organization, methodology, internal and external control, management system, investments, green energy.

ВСТУП

На даний час в Україні багато земель, які були задіяні у сільськогосподарській діяльності знаходяться на окупованих територіях або на них відбуваються бойові дії та вони не можуть

бути використані за своїм призначенням. Від якості матеріалів сільськогосподарського призначення залежить подальша продукція, що вирощується підприємством. Правильність ведення обліку та проведення аудиту матеріалів

Таблиця 1. Анкета перевірки матеріалів сільськогосподарського призначення

№	Зміст питання	Варіанти відповіді			
		Інформація відсутня	Так	Ні	Примітки
1	Чи використовуються спеціалізовані форми первинних документів?				
2	Як надходять матеріали сільськогосподарського призначення на підприємство: - придбання за плату; - виготовлення власними силами; - внесення в статутний капітал; - одержано безоплатно; - обмін на подібні; - обмін на неподібні?				
3	Який метод вибуття матеріалів сільськогосподарського призначення використовується на підприємстві: - середньозваженої собівартості за місяць; - середньозваженої собівартості на дату вибуття; - ФІФО?				
4	Чи призначені матеріально-відповідальні особи за матеріалами сільськогосподарського призначення?				
5	Чи проводиться інвентаризація матеріалів сільськогосподарського призначення?				
6	Чи були виявлені нестачі матеріалів сільськогосподарського призначення?				
7	Якою кореспонденцією рахунків відображається надходження матеріалів сільськогосподарського призначення: Дт 208 Кт 631 Дт 205 Кт 631 Дт 201 Кт 631				
8	Якою кореспонденцією рахунків відображається списання матеріалів сільськогосподарського призначення на виробництво: Дт 23 Кт 208 Дт 91 Кт 208 Дт 90 Кт 208				

Джерело: складено авторами.

сільськогосподарського призначення забезпечую стабільність роботи підприємства, тому тема дослідження для системи управління з метою залучення інвестицій в зелену енергетику дуже актуальна.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Проблемними питаннями обліку та аудиту виробничих запасів займалися такі вітчизняні вчені: Бутинець Ф.Ф., Кулаковська Л.П., Макаренко А.П., Меліхова Т.О., Піча Ю.В., Подמשальська Ю.В., Салига С.Я., Сахарцева І.І.,

Усач Б.Ф. та інші. Автори розглядають дане питання зі своєї точки зору та акцентують увагу на різних аспектах проведення перевірки. Проте саме питання обліку та аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення, а саме: розробки плану, програми та робочих документів недостатньо розкрито і потребує подальшого дослідження.

МЕТА СТАТТІ

Постановка завдання є удосконалення обліку та аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення як основи для організації і методики внутрішнього та зовнішнього контролю системи управління з метою залучення інвестицій в зелену енергетику.

Метою аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення є висловлення незалежної думки аудитора щодо правильності ведення обліку та відображення у фінансовій звітності матеріалів сільськогосподарського призначення.

Завдання проведення аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення полягає у перевірці: наявності спеціалізованих первинних документів з обліку матеріалів сільськогосподарського призначення, правильності визначення первісною вартості матеріалів сільськогосподарського призначення в залежності від способу надходження, методів оцінки вибуття матеріалів сільськогосподарського призначення, відповідності даних книги обліку даним первинних документів.

Анкету перевірки матеріалів сільськогосподарського призначення подано в таблиці 1.

Загальний план аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення (табл. 2). План аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення є документом організаційно-методологічного характеру та складається з переліку

Таблиця 2. Загальний план матеріалів сільськогосподарського призначення

Етапи аудиту	Процедури аудиту	ПІБ аудитора	Термін перевірки
Підготовчий	Ознайомлення з документами підприємства		
Основний	Перевірка наявності спеціалізованих первинних документів з обліку матеріалів сільськогосподарського призначення		
	Перевірка правильності визначення первісною вартості матеріалів сільськогосподарського призначення в залежності від способу надходження		
	Перевірка методів оцінки вибуття матеріалів сільськогосподарського призначення		
	Перевірка відповідності даних книги обліку даним первинних документів		
Заключний	Надання рекомендацій за результатами аудиту		

Джерело: складено авторами.

Таблиця 3. Програма матеріалів сільськогосподарського призначення

Процедури аудиту	Мета аудиту	Задачі аудиту	Докази аудиту	Код робочих документів	ПІБ перевіряючого	Термін проведення аудиту
Перевірка наявності спеціалізованих первинних документів з обліку матеріалів сільськогосподарського призначення	Впевнитись у наявності спеціалізованих первинних документів з обліку матеріалів сільськогосподарського призначення	Перевірити наявність на підприємстві спеціалізованих первинних документів з обліку матеріалів сільськогосподарського призначення. Перевірити правильність заповнення спеціалізованих первинних документів з обліку матеріалів сільськогосподарського призначення	Лімітно-забірна картка на отримання матеріальних цінностей, Акт про використання мінеральних, органічних і бактеріальних добрив та засобів хімічного захисту рослин, Акт витрати насіння і садивного матеріалу, Акт на списання виробничого та господарського інвентарю, Товарна накладна, Накладна (внутрішньогосподарського призначення), Книга складського обліку	МСГП-1		
Перевірка правильності визначення первісної вартості матеріалів сільськогосподарського призначення в залежності від способу надходження	Впевнитись у правильності визначення первісної вартості матеріалів сільськогосподарського призначення в залежності від способу надходження	Перевірити правильності визначення первісної вартості матеріалів сільськогосподарського призначення в залежності від способу надходження. Перевірити правильність застосування оцінки запасів гідно з НП(С)БО 9 «Запаси»	Наказ про облікову політику, первинні документи з надходження матеріалів сільськогосподарського призначення	МСГП-2		
Перевірка методів оцінки вибуття матеріалів сільськогосподарського призначення	Впевнитись у правильності оцінки вибуття матеріалів сільськогосподарського призначення	Перевірити правильності оцінки вибуття матеріалів сільськогосподарського призначення. Перевірити правильність обрання методів оцінки вибуття матеріалів сільськогосподарського призначення	Наказ про облікову політику, первинні документи з вибуття матеріалів сільськогосподарського призначення	МСГП-3		
Перевірка відповідності даних книги обліку даним первинних документів	Впевнитись у відповідності даних книги обліку даним первинних документів	Перевірити відповідності даних книги обліку даним первинних документів	Первинні документи, книга обліку	МСГП-4		

Джерело: складено авторами.

Таблиця 4. Перевірка наявності спеціалізованих первинних документів з обліку матеріалів сільськогосподарського призначення

Період	Лімітно-забірна картка на отримання матеріальних цінностей	Акт про використання мінеральних, органічних і бактеріальних добрив та засобів хімічного захисту рослин	Акт витрати насіння і садивного матеріалу	Акт на списання виробничого та господарського інвентарю	Товарна накладна	Накладна (внутрішньогосподарського призначення)	Книга складського обліку

Джерело: складено авторами.

робіт на основних етапах, термінів їх виконання із зазначенням відповідальних осіб за проведення перевірки.

Пропонуємо програму матеріалів сільськогосподарського призначення (табл. 2), яка включає в себе: перелік процедур аудиту; мету та задачі проведення аудиту кожної процедури; докази аудиту, які складаються з первинних документів, облікових регістрів та звітності

підприємства за кожною процедурою; коди робочих документів, які представляють собою шаблони таблиць для внесення виявлених помилок під час внутрішнього аудиту; зазначення відповідальних осіб та термінів проведення аудиту за кожною процедурою.

Для досягнення мети та вирішення поставлених завдань аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення пропонуємо робочі

Таблиця 5. Перевірка правильності визначення первісною вартості матеріалів сільськогосподарського призначення в залежності від способу надходження

Шляхи надходження	Оцінка запасів	За даними підприємства	За даними аудиту	Відхилення
Придбання за плату	Собівартість запасів, яка складається з таких фактичних витрат: суми, що сплачуються згідно з договором постачальнику (продавцю) за вирахуванням непрямих податків; суми ввізного мита; суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються підприємству; транспортно-заготівельні витрати; інші витрати, безпосередньо пов'язані з придбанням запасів і доведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях.			
Виготовлення власними силами	Собівартість їх виробництва, яка включає: прямі матеріальні витрати; прямі витрати на оплату праці; інші прямі витрати; загальновиробничі витрати			
Внесок до капіталу	Погоджена із учасниками підприємства їх справедлива вартість			
Одержання безоплатно, обмін на неподібні запаси	Справедлива вартість			
Обмін на подібні запаси	Балансова вартість переданих запасів. Якщо балансова вартість переданих запасів перевищує їх справедливую вартість, то первісною вартістю отриманих запасів є їх справедлива вартість			

Джерело: складено авторами.

Таблиця 6. Перевірка методів оцінки вибуття матеріалів сільськогосподарського призначення

Вид матеріалів сільськогосподарського призначення	За даними підприємства	За даними аудиту			Відхилення
		середньозваженої собівартості за місяць	середньозваженої собівартості на дату вибуття	ФІФО	

Джерело: складено авторами.

Таблиця 7. Перевірка відповідності даних книги обліку даним первинних документів

Період	Первинний документ	Книга обліку	Відхилення

Джерело: складено авторами.

документи (табл. 4—7), які стануть обґрунтованими доказами якісного проведення аудиту матеріалів сільськогосподарського призначення для прийняття ефективних управлінських рішень.

Облік матеріалів сільськогосподарського призначення важко вести, оскільки багато первинних документів та облікових відомостей відсутні. Для удосконалення обліку матеріалів сільськогосподарського призначення запропо-

новані форми відомостей, а саме: ведення спеціалізованих первинних документів з обліку матеріалів сільськогосподарського призначення, правильності визначення первісною вартості матеріалів сільськогосподарського призначення в залежності від способу надходження, методів оцінки вибуття матеріалів сільськогосподарського призначення, заповнення книги обліку за даними первинних документів (таблиці 8—11).

Таблиця 8. Відомість ведення спеціалізованих первинних документів з обліку матеріалів сільськогосподарського призначення

Господарська операція	Лімітно-забірна картка на отримання матеріальних цінностей	Акт про використання мінеральних, органічних і бактеріальних добрив та засобів хімічного захисту рослин	Акт витрати насіння і садивного матеріалу	Акт на списання виробничого та господарського інвентарю	Товарна накладна	Накладна (внутрішньогосподарського призначення)	Книга складського обліку

Джерело: складено авторами.

Таблиця 9. Відомість правильності визначення первісною вартості матеріалів сільськогосподарського призначення в залежності від способу надходження

Шляхи надходження	Оцінка запасів	Вид запасів	Сума, грн
Придбання за плату	Собівартість запасів, яка складається з таких фактичних витрат: суми, що сплачуються згідно з договором постачальнику (продавцю) за вирахуванням непрямих податків; суми ввізного мита; суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються підприємству; транспортно-заготівельні витрати; інші витрати, безпосередньо пов'язані з придбанням запасів і доведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях.		
Виготовлення власними силами	Собівартість їх виробництва, яка включає: прямі матеріальні витрати; прямі витрати на оплату праці; інші прямі витрати; загальновиробничі витрати		
Внесок до капіталу	Погоджена із учасниками підприємства їх справедлива вартість		
Одержання безоплатно, обмін на неподібні запаси	Справедлива вартість		
Обмін на подібні запаси	Балансова вартість переданих запасів. Якщо балансова вартість переданих запасів перевищує їх справедливую вартість, то первісною вартістю отриманих запасів є їх справедлива вартість		

Джерело: складено авторами.

Таблиця 10. Відомість методів оцінки вибуття матеріалів сільськогосподарського призначення

Вид матеріалів сільськогосподарського призначення	Надходження			Метод оцінки			Метод оцінки згідно з наказом про облікову політику
	Дата	Кількість	Ціна	середньозваженої собівартості за місяць	середньозваженої собівартості на дату вибуття	ФІФО	

Джерело: складено авторами.

Таблиця 11. Відомість заповнення книги обліку за даними первинних документів

Період	Вид запасів	Первинний документ	Книга обліку

Джерело: складено авторами.

ВИСНОВКИ

У роботі удосконалено аудит матеріалів сільськогосподарського призначення, які на відміну від існуючих включають: анкету, загальний план аудиту, програму аудиту та робочі документи до кожної процедури. Розроблені робочі документи дозволяють перевірити: наявності спеціалізованих первинних документів з обліку матеріалів сільськогосподарського призначення, правильності визначення первісною вартості матеріалів сільськогосподарського призначення в залежності від способу надходження, методів оцінки вибуття матеріалів сільськогосподарського призначення, відповідності даних книги обліку даним первинних документів. Це надасть можливість провести якісно і своєчасно аудит матеріалів сільськогосподарського призначення, виявити помилки в веденні обліку, знизити витрати, а також поліпшити систему управління з метою залучення інвестицій в зелену енергетику.

Для удосконалення обліку матеріалів сільськогосподарського призначення запропоновані форми відомостей, а саме: ведення спеціалізованих первинних документів з обліку матеріалів сільськогосподарського призначення, правильності визначення первісною вартості

матеріалів сільськогосподарського призначення в залежності від способу надходження, методів оцінки вибуття матеріалів сільськогосподарського призначення, заповнення книги обліку за даними первинних документів. Це допоможе урегулювати та спростити ведення обліку та складання фінансової звітності, а також попередити виникнення помилок та допоможе поліпшити систему управління з метою залучення інвестицій в зелену енергетику.

Література:

1. Меліхова Т. О., Левтєрова Л. В. Методичні підходи до проведення внутрішнього аудиту виробничих запасів на сільгосппідприємстві. Агросвіт. 2020. № 2. С. 10—17. DOI: 10.32702/2306-6792.2020.2.10

2. Меліхова Т. О., Балашова Ю. О. Удосконалення внутрішнього аудиту виробничих запасів для підвищення фінансової безпеки підприємства. Ефективна економіка. 2019. № 12. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7503> (дата звернення: 17.10.2023).

3. Меліхова Т. О., Ніколаєнко Н. С. Розробка програми аудиту виробничих запасів для підвищення фінансової безпеки підприємства. Економіка та держава. 2017. № 1. С. 51—55.

4. Меліхова Т. О., Градобік А. О. Удосконалення документування обліку та аудиту запасів на підприємстві. Ефективна економіка. 2020. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8331> (дата звернення: 17.10.2023).

5. Melikhova, T. and Hradobik, A. (2020), "Improving documentation of inventory accounting and auditing at the enterprise", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 11, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8331> (Accessed 17 Oct 2023).

6. Макаренко А.П., Меліхова Т.О., Бескос-та Г.М. Аудит : навч.-метод. посібник. Запоріжжя : ЗДІА, 2016. 184 с.

7. Макаренко А.П., Меліхова Т.О., Бескос-та Г.М. Організація і методика аудиту : навч.-метод. посібник. Запоріжжя: ЗДІА, 2015. 190с.

8. Меліхова Т.О. Економічна безпека підприємства: формування, контроль, ефективність: монографія. Херсон:Видавничий дім "Гельветика", 2018. 632 с.

9. Меліхова Т.О., Федоров І.О. Внутрішній контроль виробничих запасів для своєчасного виявлення загроз в системі управління фінансової безпеки підприємства . Агросвіт, 2018. № 2. С. 63—70.

10. Макаренко А.П. Державний фінансовий контроль / А.П. Макаренко, І. Я. Максименко, Т.О. Меліхова, О. П. Зоря навч. посібник для вnz : [гриф ЗДІА] — Запоріжжя : ЗДІА, 2017. — 280 с.

11. Maksymenko I., Melikhova T. Accounting and analytical procurement of state financial control and directions of its implementation in Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*, Volume 3 Number 5. Riga: Publishing House "Baltija Publishing", 2017, P. 268—275.

12. Меліхова Т.О., Височина В.В. Розробка програми аудиту витрат на виробництво для підвищення фінансової безпеки підприємства. Економіка та держава, 2018. № 1. С. 69—75.

13. Меліхова Т.О., Лукашова М.А. Удосконалення методики внутрішнього аудиту розрахунків з підзвітними особами для підвищення економічної безпеки підприємства. Ефективна економіка. 2019. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6826>

14. Меліхова Т.О., Журавель К.О. Методичні підходи до проведення внутрішнього аудиту товарів для своєчасного виявлення загроз в системі управління економічної безпеки підприємства. Інвестиції: практика та досвід, 2019. № 2. С. 56—63.

15. Maksymenko I., Melikhova T., Zorya O., Fatiukha N., Chumak O. Fiscal audit development in the system of budget process management.

Academy of Accounting and Financial Studies journal, 2018. vol. 22, is. 6, 7 p.

16. Макаренко А.П., Меліхова Т.О., Подмешальська Ю.В., Чакалова Н.С. Бухгалтерський облік: навч.-метод. посібник. Запоріжжя : ЗДІА, 2018. 602 с.

17. Макаренко А.П., Меліхова Т.О., Чакалова Н.С. Теорія і методика документування в обліку та аудиті : навчальний посібник для здобувачів вищої освіти за рівнем бакалавра зі спеціальності 071 "Облік і оподаткування" за денною та заочною формою навчання, Запоріжжя : ЗНУ, 2020. 400 с.

18. Макаренко А. П., Меліхова Т. О., Подмешальська Ю. В., Чакалова Н. С. Теорія бухгалтерського обліку : навчальний посібник для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра спеціальності 071 "Облік і оподаткування" освітньо-професійної програми "Оподаткування, облік, контроль в управлінні підприємством". Запоріжжя : ЗНУ, 2022. 516 с.

19. Макаренко А. П., Меліхова Т. О., Кутчак Ю. М. Фінансовий облік II : навчальний посібник для здобувачів рівня вищої освіти бакалавра спеціальності 071 "Облік і оподаткування" освітньо-професійної програми "Оподаткування, облік, контроль в управлінні підприємством". Запоріжжя : ЗНУ, 2023. 368 с.

20. Меліхова Т. О., Штепа В. В. Удосконалення оподаткування, обліку та аудиту податку на додану вартість для поліпшення податкового планування. Агросвіт. 2020. № 22. С. 34—42. DOI: 10.32702/2306-6792.2020.22.34

21. Меліхова Т. О., Бойко М. Ю. Розробка програми аудиту податку на додану вартість для підвищення фінансової безпеки підприємства. Інвестиції: практика та досвід. 2017. № 1. С. 34—39.

22. Меліхова Т. О., Федорова Л. А. Удосконалення методики внутрішнього контролю податку на прибуток для підвищення економічної безпеки підприємства. Ефективна економіка. 2018. № 12. — URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6798> (дата звернення: 20.10.2023).

23. Melikhova, T. and Bykova, M. (2017), "The development of the income tax audit programme for increasing the financial security at the enterprise", *Agrosvit*, vol. 1—2, pp. 19—25.

References:

1. Melikhova, T. and Lievtierova, L. (2020), "Methodical approaches for realization the internal audit of the production inventory at the agricultural enterprise", *Agrosvit*, vol. 2, pp. 10—17.

2. Melikhova, T. O. and Balashova, Yu. O. (2019), "Improvement of the internal audit of inventory for improving financial security", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 12, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7503> (Accessed 17 Oct 2023).
3. Melikhova, T. and Nikolaenko, N. (2017), "The development of audit in inventory for improving financial security at the enterprise", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 1, pp. 51—55.
4. Melikhova, T. and Hradobik, A. (2020), "Improving documentation of inventory accounting and auditing at the enterprise", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 11, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8331> (Accessed 17 Oct 2023).
5. Makarenko, A.P. Melikhova, T. O. and Beskosta, H. M. (2016), *Audyt [Audit]*, ZDIA, Zaporizhzhya, Ukraine.
6. Makarenko, A.P. Melikhova, T. O. and Beskosta, H. M. (2015), *Orhanizatsiya i metodyka audyt [Organization and method of audit]*, ZDIA, Zaporizhzhya, Ukraine.
7. Melikhova, T.O. (2013), "Determination of expenses of the economic activity of the enterprise", *Zhurnal "Biznes Inform"*, vol. 3, pp. 254—258.
8. Melikhova, T.O. (2018), *Ekonomichna bezpeka pidpryemstva: formyrovanye, kontrol', efektyvnist' [Economic security of the enterprise: formation, control, efficiency]*, Kherson, Ukraine.
9. Melikhova, T.O. and Fedorov, I.O. (2018), "Internal control of inventory for timely detection of threats in the system of financial security management of the enterprise", *Ahrosvit*, vol. 2, pp. 63—70.
10. Makarenko, A.P. Maksymenko, I. YA. Melikhova, T. O. and Zorya, O.P. (2017), *Derzhavnyy finansovyy kontrol' [State financial control]*, ZDIA, Zaporizhzhya, Ukraine.
11. Maksymenko, I. and Melikhova, T. (2017), "Accounting and analytical procurement of state financial control and directions of its implementation in Ukraine", *Baltic Journal of Economic Studies*, Vol. 3, No. 5, pp. 268—275.
12. Melikhova, T.O. and Vysochyna, V.V. (2018), "Development of a program for auditing production costs to improve the financial safety of the enterprise", *Ekonomika ta derzhava*, vol. 1, pp. 69—75.
13. Melikhova, T. and Lukashova, M. A. (2019), "Improvement of the methodology of accounts internal audit with accountable persons for improving the economic security of the enterprise", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 1, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6826> (Accessed 16 Dec 2019). DOI: 10.32702/2307-2105-2019.1.30
14. Melikhova, T.O. and Zhuravel', K.O. (2019), "Methodical approaches to conducting internal audit of goods for timely detection of threats in the system of management of economic security of the enterprise", *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, vol. 2, pp. 56—63.
15. Maksymenko, I. Melikhova, T. Zorya, O. Fatiukha, N. and Chumak, O. (2018), "Fiscal audit development in the system of budget process management", *Academy of Accounting and Financial Studies journal*, vol. 22, pp. 6, 7.
16. Makarenko, A.P. Melikhova, T.O. Podmeshalska, Y.V. and Chakalova, N.S. (2018), *Bukhhaltersky oblik: navch.-metod. posibnyk [Accounting: teaching method. manual]*, ZDIA, Zaporizhzhya, Ukraine.
17. Makarenko, A.P., Melikhova, T. O. and Chakalova, N.S. (2020), *Teoriya i metodyka dokumentuvannya v obliku ta audyti [Theory and methods of documentation in accounting and auditing [Теорія і методика документування в обліку та аудиті]]*, ZNU, Zaporizhzhya, Ukraine.
18. Makarenko, A.P., Melikhova, T. O., Podmeshalska, Y. V. and Chakalova, N.S. (2022), *Teoriya bukhalters'koho obliku. Theory of accounting: a study guide for higher education bachelor degree holders [Теорія бухгалтерського обліку]*, ZNU, Zaporizhzhya, Ukraine.
19. Makarenko, A. P., Melikhova, T. O. and Kutchak Yu. M. (2023), *Finansovyy oblik II. Financial accounting II [Фінансовий облік II]*, ZNU, Zaporizhzhya, Ukraine.
20. Melikhova, T. and Shtepa, V. (2020), "Improving taxation, accounting and auditing of value added tax to improve tax planning", *Agrosvit*, vol. 22, pp. 34—42. DOI: 10.32702/2306-6792.2020.22.34
21. Melikhova, T. and Boyko, M. (2017), "The audit development of the value-added tax for improving the financial security of the enterprise", *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, vol. 1, pp. 34—39.
22. Melikhova, T. and Fedorova, L. (2018), "Improvement of profit tax internal control method for rising enterprise economic security", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 12, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=6798> (Accessed 20 Oct 2023).
23. Melikhova, T. and Bykova, M. (2017), "The development of the income tax audit programme for increasing the financial security at the enterprise", *Agrosvit*, vol. 1—2, pp. 19—25.

Стаття надійшла до редакції 04.12.2023 р.